

УДК 811.161.3'373.232.1

БЕЛАРУСКАЯ АНТРАПАНИМІЯ: НАВУКОВА-ПРАКТЫЧНАЯ АРЫЕНТАЦЫЯ

Ключавыя словы: антрапанімія, прозвішча, анамастычная лексікаграфія, нарматыўнае афармленне, транслітарацыя.

У артыкуле аналізуюцца праблемныя моманты пісьмовага афармлення сучасных беларускіх прозвішчаў: цяжкасці ў іх правапісанні і скланенні, нераспрацаванасць правілаў іх перадачы на рускую мову, недасканаласць сучаснай праграмы транслітарацыі беларускіх прозвішчаў сродкамі лацінскай графікі. Выносяцца прапановы па нармалізацыі і стандартызацыі перадачы беларускіх прозвішчаў на пісьме. Кратка апісваюцца прынцыпы і структура нарматыўнага слоўніка-даведніка беларускіх прозвішчаў, які знаходзіцца на стадыі падрыхтоўкі і мог бы зняць шматлікія пытанні практычнага ўжывання прозвішчаў.

I.A. Haponienka
Belarusian state University

BELARUSIAN ANTROPONIMIYA: SCIENTIFIC-PRACTICAL ORIENTATION

Key words: antroponimiya, last name, onomastic lexicography, normative registration, transliteration.

The problem aspects of writing the modern Byelorussian family names, such as difficulties in their spelling and declension, imperfection of the rules of their transmission into Russian language, imperfection of the acting system of transliteration of the Byelorussian family names with the facilities of the Roman alphabet are analysed in the article. Suggestions related to normalization and regularization of transmission of the Byelorussian last names in a written form using Roman alphabet are given. The principles and structure of normative reference dictionary-book of the Byelorussian family names, being presently at the stage of development, which would sort out the numerous questions of practical application of the family names, are briefly described.

Беларуская антрапанімія – навуковы аб'ект, ґрунтоўна вывучаны беларускімі анамастамі. Заканамерным вынікам інтэнсіўных даследаванняў антрапанімнай лексікі стала выданне вялікай колькасці антрапанімічных слоўнікаў [гл. 7], розных па функцыянальным прызначэнні, метадалагічных падыходах, канкрэтным аб'екце слоўнікавай сістэматызацыі.

На сённяшні дзень у беларускай антрапаніміцы асабліва актуальным выступае прыкладны аспект апрацоўкі антрапанімаў, а менавіта стандартызацыя іх пісьмовага афармлення і лексікаграфічная фіксацыя нармалізаваных формаў. У першую чаргу гэта датычыць прозвішчаў – адзінак, якія надзелены важнымі грамадскімі і прававымі функцыямі. Пакуль што тэарэтычная і практычная праблема ўпарадкавання і кваліфікацыі правілаў перадачы беларускіх прозвішчаў на пісьме застаецца нявырашанай. У яе межах існуе цэлы шэраг складаных пытанняў па некалькіх напрамках.

1. Напісанне прозвішчаў па-беларуску, скланенне прозвішчаў.

У пераважнай большасці выпадкаў напісанне прозвішчаў па-беларуску можа рэгулявацца ўказаннямі зборніка “Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (Мінск, 2008) [гл. 6]. Гэты абноўлены і ўдасканалены варыянт беларускіх арфаграфічных нормаў ўсё ж не вырашае цалкам пытанні пісьмовага афармлення онімаў. Напрыклад, цяжкім для практычнага прымянення з'яўляецца прапанаванае ў § 12 (пп. 2-3) дзеючага арфаграфічнага звода правіла перадачы ў прозвішчах зычных [д] і [т]. Так, згодна з правіламі п. 2 літары *дз*, *ц* перад мяккім [в] трэба пісаць у залежнасці ад вымаўлення (падаюцца прыклады прозвішчаў *Мацвеенка*, *Бацвіннік*). А ў п. 3 канстатуецца (без тлумачэння прычыны), што ў некаторых словах у такой пазіцыі ўсё ж такі пішацца *д* і *т* і ў якасці прыкладу прыводзіцца прозвішча *Мардвінаў*. Заўважым, што вымаўленне, на якое рэкамендавана абалірацца ў правіле, на жаль, занадта няпэўны арыенцір.

Значна больш праблем выклікаюць правілы змянення беларускіх прозвішчаў у парадыгме. На сённяшні дзень асноўным дакументам, які рэгламентуе скланенне прозвішчаў, застаецца нарматыўны зборнік “Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” 1959 года. Змешчаны ў ім *Дадатак 1. “Заўвагі аб уласных імёнах і прозвішчах”* [гл. 5, 113-118] па-ранейшаму актуальны, паколькі ў новай рэдакцыі беларускага правапісу 2008 г. кадыфікацыі падлеглі нормы выключна арфаграфічнага характару, а раздзел, прысвечаны скланенню ўласных імёнаў, адсутнічае.

Правілы прозвішчнага словазмянення, прапанаваныя нарматыўным зборнікам 1959 года, з’яўляюцца недасканалымі [падрабязна гл. 3], што ў сукупнасці з некаторымі іншымі фактарамі (уплывам сістэмы рускага скланення і сістэмы скланення агульных назоўнікаў, натуральнымі зрухамі ў сістэме анамастычнага скланення, што адбыліся ў жывой мове за перыяд, які прайшоў ад часу выдання правілаў) паступова пачало прыводзіць да шматлікіх парушэнняў нормы афармлення прозвішчаў ва ўскосных склонах. У выніку ў сучаснай беларускай мове правілы скланення антрапонімаў, і ў першую чаргу прозвішчаў, уваходзяць у лік найменш устойлівых галін практычнай марфалогіі. У пісьмовай практыцы, згодна з публікацыямі вядучых беларускіх газет і часопісаў, назіраюцца шматлікія выпадкі ненарматыўнага з пункту погляду прапісаных нормаў скланення: *помнік Францыску Скарыну, Паўлу Шубу, аб Бацюню, пагаварыць з Юрчэнем, аб Сыракомлі, аб Мележы, аб Багушэвічы, аб Готвальду, вішаванні Клёцке Святлане, Белатурке Вользе* і пад. Акрамя таго, парушаюцца ўзаконеныя прынцыпы скланальнасці-нескланальнасці прозвішчаў: мужчынскія прозвішчы, якія па правілах маюць парадыгму, ужываюцца як нескланальныя: *кніга Пімена Панчанка, вуліца Тараса Шаўчэнка, пытанне было пастаўлена журналістам У. Нікіценка, Іллі Мажара, Вадзіму Жывулька, на уроках Віталія Дудка*, а нескланальныя жаночыя прозвішчы, наадварот, усё часцей падлягаюць словазмяненню: *Цубе Вользе, дыпломная праца Машары Ганны, аб Клепчы Яніне, затрымалі Яўгенію Ёкішу, Валянціны Вялюгі, перадаць Навуменцы Алене, Алены Пісарэнкі, буду мець сваю Юлію Цімашэнку, павіншаваў Наталлю Касцючэнку, ад Раісы Курачэнкі, па словах Жаны Глабенкі, з Тамарай Гусачэнкай* і пад. Паказальным прыкладам можа служыць напісанне на шыльдах суседніх дамоў у г. Гродна назвы адной з вуліц у выглядзе варыянтаў: вул. *Элізы Ажэшкі* і вул. *Элізы Ажэшка*.

Расхістанасць сістэмы скланення прозвішчаў – з’ява абсалютна непажаданая, адпаведна задача ўдасканалення прозвішчнага словазмянення з’яўляецца надзвычай актуальнай. Для яе вырашэння неабходна было б стварыць лінгвістычную рабочую камісію, якая на падставе аналізу існуючай у сучаснай моўнай практыцы сітуацыі, вынесла б канкрэтныя прапановы па ўпарадкаванні скланення прозвішчаў. Пасля іх шырокага абмеркавання, у першую чаргу ў асяродку навукоўцаў і настаўнікаў, можна было б устанаўліваць адзіныя правілы, у выніку чаго беларускія прозвішчы атрымалі б кадыфікаваныя формы ўскосных склонаў.

2. Вызначэнне рускамоўнай формы беларускіх прозвішчаў.

Згодна з дзеючым на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь канстытуцыйна ўзаконеным двухмоўем прозвішчы грамадзян у афіцыйных дакументах (пашпартах, дыпламах, пасведчаннях і пад.) запісваюцца як па-беларуску, так і па-руску. Пры адсутнасці кадыфікаваных правілаў і профільных нарматыўных даведнікаў па рускамоўнай перадачы беларускіх прозвішчаў такі запіс праводзіцца зусім адвольна, што прыводзіць да ўзнікнення і дакументальнай фіксацыі вялікай колькасці памылковых напісанняў прозвішчаў, напрыклад, *Абрашэнка* ад *Абрашчанка*, *Ворварин* ад *Варварын*, *Даморяд* ад *Дамарад*, *Калаур* ад *Калавур*, *Коледа* ад *Каляда* і інш. Шэраг беларускіх прозвішчаў па-руску перадаецца двума, трыма і больш варыянтамі, у тым ліку ў членаў адной сям’і: *Альхóвік – Альховик і Ольховик, Багáтка – Багатко і Богатко, Баўбéль – Баубель і Бавбель, Вайтóвіч – Вайтович і Войтович, Вóсіпаў – Восипов і Осипов, Дзядзькó – Дзядзько і Дядько, Лáзар – Лазар і Лазарь, Рабянóк – Робенок, Рабенок, Рябенок і Ребенок, Рудзін – Рудзин і Рудин, Сáвуць – Сауть, Савуть, Сауць* і інш.

На практыцы недакладнае рускае афармленне прозвішчаў ускладняе ідэнтыфікацыю асобы яго носьбіта. Няправільнае напісанне па-руску правакуе памылкі пры адваротным узнаўленні беларускіх прозвішчаў ад рускіх формаў і прыводзіць да скажэння нацыянальнага аблічча беларускага прозвішча. Так, складана здагадацца, што *Ольский* гэта зыходна *Вольскі, Усс – Вус*, а *Занятой* – *Занятый*.

Разнабой у напісанні прозвішчаў стварае не толькі лінгвістычную, але і юрыдычна-прававую праблему. Варыянтны запіс прозвішчаў у членаў адной сям’і ў розных прававых сітуацыях можа прыводзіць да негатыўных наступстваў. Калі ў сям’і *Канановічаў* бацька ў дакументах запісаны па-руску *Кононович*, а сын *Кананович*, *Канонович* ці *Конанович*, то з-за такіх мінімальна адрозненняў пры ўступленні, напрыклад, у спадчынныя правы давадзецца ў судовым парадку даказваць факт прыналежнасці да адной сям’і.

Пакуль што пісьмовае афармленне беларускіх прозвішчаў па-руску залежыць выключна ад моўнай кампетэнцыі канкрэтнага супрацоўніка пашпартнага стала ці іншага чыноўніка, які непасрэдна ажыццяўляе афармленне дакумента. Такое становішча не можа лічыцца прымальным.

З мэтай вырашэння ў афіцыйным парадку праблемы рускай перадачы беларускіх прозвішчаў аўтарам данага артыкула (І.А. Гапоненка) была складзена “*Інструкцыя па перадачы беларускіх прозвішчаў на рускую мову*”, якая прайшла абмеркаванне ва ўсіх вядучых ВНУ Рэспублікі Беларусь (усяго атрымана 9 рэцэнзій) і на сённяшні дзень знаходзіцца на ўзгадненні ў зацікаўленых міністэрствах.

Базавым у *Інструкцыі* лічыцца наступны падыход. Беларускія прозвішчы пры пераходзе ў іншую мову, у тым ліку і рускую, павінны ў максімальна магчымым аб’ёме захоўваць сваю нацыянальную спецыфіку. Аднак пры перадачы беларускіх прозвішчаў на рускую мову не можа прымяняцца спосаб перакладу, нават калі літарны склад пры гэтым змяняецца мінімальна, напрыклад, бел. *Абаранкін* – рус. *Абаранкин* (а не *Баранкин*), *Артыкулаў* – *Артыкулов* (а не *Артикулов*), *Бязвухі* – *Бязвухий* (а не *Безухий* ці *Безухов*), *Верабей* – *Верабей* (а не *Воробей*).

Асноўным спосабам перадачы беларускіх прозвішчаў на рускую мову, згодна з *Інструкцыяй*, з’яўляецца *транслітарацыя*, напрыклад, бел. *Блізніок* – рус. *Близнюк*, *Карняйчук* – *Карняйчук*, *Пузёнка* – *Пузенка*, *Усціновіч* – *Усцинович*, *Шобік* – *Шобик*, *Дзекун* – *Дзекун*. Замена літар пры транслітарацыі адбываецца тады, калі ў рускай мове няма прамога літарнага адпаведніка беларускай літары (напрыклад, бел. *Слаўновіч* – рус. *Славнович*), калі беларускае літарнае спалучэнне традыцыйна суадносіцца з пэўным знакам рускага алфавіта (напрыклад, *Шчасны* – *Щасный*), а таксама тады, калі захаванне літарнага складу недапушчальнае, зыходзячы з правілаў рускай арфаграфіі (напрыклад, бел. *Дварэцкі* – рус. *Дворецкий*, *Жыркёвіч* – *Жиркевич*, *Чырванёнка* – *Чирваненка*).

Прымяненне ўказанага падыходу і заснаваных на ім канкрэтных правілаў [падрабязней гл. 2], на наш погляд, дазволіць забяспечыць адзінства пры афармленні беларускіх прозвішчаў па-руску і дакладнае адваротнае ўзнаўленне транслітараваных прозвішчых формаў.

3. Запіс беларускіх прозвішчаў лацінскай графікай.

На сённяшні дзень лацінская перадача прозвішчаў заснаваная на англійскай лацінцы. Дакумент, паводле якога непасрэдна ажыццяўляецца транслітарацыя, мае адпаведную назву: “*Алгоритм белорусско-английской транслитерации*”. Падрабязна асаблінасці гэтага дакумента разглядаюцца ў [1]. Тут укажам толькі асобныя характарыстычныя моманты.

У прынцыповым плане дзеючая лацінка не ў поўнай меры адпавядае базавым патрабаванням да аптымальнай сістэмы лацінізацыі, а менавіта *нейтральнасць* (разуменне сістэмы насельніцтвам усіх лацінамоўных краін, а не толькі англамоўных), *адназначнасць* (наяўнасць толькі аднаго эквівалента для аднаго зыходнага знака), *зваротнасць* (магчымасць ажыццявіць дакладнае адваротнае ўзнаўленне транслітараваных формаў), *традыцыйнасць* (даўнасць і стабільнасць яе прымянення для патрэб данай мовы, а таксама паслядоўнае выкарыстанне адзінага варыянта лацінкі ва ўсёй пісьмовай практыцы).

Канкрэтныя правілы алгарытму таксама не выглядаюць бездакорнымі. Напрыклад, адсутнасць спецыяльнага знака для перадачы беларускага гука [ў] і абазначэнне яго ў лацінцы праз *u* вядзе фактычна да страты адметнай беларускай фанетычнай асаблінасці ў лацінскім варыянце імёнаў і прозвішчаў і надае ім небеларускае гучанне: *Zharykau* (*Жарыкаў*), *Zubau* (*Зубаў*). Неабазначэнне памякчальнага мякага знака правакуе нераспазнавальнасць транслітараваных прозвішчаў тыпу *Matonkin* (*Мамонкін* і *Мамонькін*), *Sapunko* (*Сапунко* і *Сапункьо*). Перадача і пасля апострафа, мякага знака і ў нескладовага праз *yi* нівелюе адрозненні паміж некаторымі

транслітараванымі прозвішчамі, напрыклад, *Мар'ін* і *Марыін* на лацінцы аднолькава *Maryin*, *Бур'інскі* і *Бурыйнскі* – *Buryinski*.

Пытанні выклікаюць і правілы транслітарацыі прозвішчаў з літарай *e*, наяўнасць пазіцыйных варыянтаў пры транслітарацыі прозвішчаў з літарай *й* (праз *y* і *i*), паралельнае ўжыванне знака *и* для абазначэння беларускіх літар *ѣ*, *у* і *ю* (у спалучэннях *уи* і *иу*), выкарыстанне дыграфу пры перадачы некаторых літар (*zh* – *ж*, *ch* – *ч*, *sh* – *ш*, *ts* – *ц*, *kh* – *х*) і інш. У цэлым значная колькасць выключэнняў і ўдакладненняў аналізуемага алгарытму робіць працэс транслітарацыі вельмі складаным.

На наш погляд, усе праблемы існуючай сістэмы лацінізацыі ўласных імёнаў і прозвішчаў выкліканы тым, што гэтая сістэма засноўваецца на графіцы, арфаграфіі і традыцыях адной канкрэтнай лацінапішучай мовы – англійскай. Такая лацінка найлепш падыходзіць для публікацый, адрасаваных англамоўным чытачам. А для мэтай міжнароднага карыстання значна больш прыдатнай з'яўляецца умоўная сістэма транслітарацыі, якая не перадае прозвішча на канкрэтную мову, а ўяўляе сабой свайго роду “абстрактную” лацінку, дзе знакі лацінскага алфавіту служаць адцягнутымі сімваламі для замены беларускіх літар, іншымі словамі *беларуская лацінка*.

З улікам таго, што ў гісторыі беларускай мовы быў дастаткова працяглы перыяд (XIX – пачатак XX ст.), калі лацінка паралельна з кірыліцай выкарыстоўвалася ў якасці нацыянальнай графікі, на сучасным этапе лагічна прымяняць гістарычна апрабаваную сістэму, а не “вынаходзіць” нейкі новы варыянт. На сёння існуе практыка прымянення такой традыцыйнай лацінкі для перадачы беларускіх геаграфічных назваў. Такі спосаб транслітарацыі зацверджаны ў “Інструкцыі па транслітарацыі геаграфічных назваў Рэспублікі Беларусь літарамі лацінскага алфавіта” [гл. 4]. Афармленне асабовых уласных імёнаў і прозвішчаў таксама мэтазгодна было б праводзіць у межах такой сістэмы лацінізацыі. Гэта дазволіла б дасягнуць адзінства лацінскай перадачы на беларускім анамастычным полі, спрасціць працэс транслітарацыі і прывесці яго ў адпаведнасць з міжнароднымі нормаў.

Зразумела, што замяніць англізаваны варыянт лацінкі, які знайшоў афіцыйную прапіску ў сучасных беларускіх пашпартах, зусім няпроста. Гэта не чыста філалагічнае пытанне, а задача дзяржаўнага ўзроўню. Аднак распачынаць работу па ўдакладненні прынцыпаў лацінскай перадачы беларускіх прозвішчаў можна і трэба.

Пасля таго, як названыя ўзаемазвязаныя праблемы пісьмовай перадачы беларускіх прозвішчаў атрымаюць афіцыйнае вырашэнне, павінен быць створаны комплексны нарматыўны слоўнік-даведнік беларускіх прозвішчаў. Распрацоўка такога выдання распачатая навукоўцамі аддзела лексікалогіі і лексікаграфіі Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі і кафедры гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. На сённяшні дзень картатэка будучага даведніка, сабраная па розных крыніцах, складаецца прыкладна з 220 000 адзінак.

Пры вызначэнні рэестравага складу даведніка складальнікі прытрымліваліся той думкі, што ў даведнік павінны быць ўключаны прозвішчы, якія падпадаюць пад паняцце “беларускае прозвішча” не этымалагічна, а на падставе фармальных паказчыкаў – наяўнасці тыповых для беларускага моўнага узуса прозвішчых фармантаў і адпаведнасці таго ці іншага прозвішча агульнапрынятым прозвішчым мадэлям.

Плануецца, што структурна слоўнік-даведнік будзе складацца з некалькіх частак. *Першая* частка – беларуская. У ёй у алфавітным парадку змяшчаюцца прозвішчы, аформленыя згодна з правіламі беларускай арфаграфіі і з абавязковым указаннем месца націску. Калі прозвішча ўжываецца ў мужчынскім і жаночым варыянтах, прыводзяцца абодва варыянты. Асобная графа ўключае парадгму скланення прозвішчаў (пры неабходнасці ў мужчынскім і ў жаночым варыянце) у родным, давальным, творным і месным склоне. У *другой* частцы даведніка падаюцца прозвішчы, транслітараваныя лацінскай графікай (складальнікі прапануюць прымяняць у даведніку нацыянальную беларускую лацінку). *Трэцяя* частка ўтрымлівае рускамоўныя формы беларускіх прозвішчаў (іх афармленне ажыццяўляецца згодна з прынцыпамі згаданай вышэй Інструкцыі).

Такі нарматыўны слоўнік-даведнік, на нашу думку, дапаможа зняць шматлікія пытанні практычнага прымянення беларускіх прозвішчаў і паспрыяе стандартызацыі беларускай антрапаніміі.

Літаратура

1. Гапоненка, І.А. Перадача беларускіх прозвішчаў лацінкай / І.А. Гапоненка // Роднае слова. – 2007. – № 6. – С. 22-26.
2. Гапоненка, І.А. Перадача беларускіх прозвішчаў па-руску (праект інструкцыі) / І.А. Гапоненка // Зборнік матэрыялаў Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Моўныя правы і іх абарона” (Мінск, 28 сакавіка 2015 г.): у 2 т. – Мінск. 2015. – Т. 1. – С. 152-164.
3. Гапоненка, І.А. Скланенне сучасных беларускіх прозвішчаў (праблемы і перспектывы нармалізацыі) / І.А. Гапоненка // Беларуская анамастыка. Гісторыя і сучаснасць. Матэрыялы міжнароднай навуковай канферэнцыі (Мінск, 20 красавіка 2010 г.). – Мінск, 2010. – С. 284-289.
4. Інструкцыя па транслітарацыі геаграфічных назваў Рэспублікі Беларусь літарамі лацінскага алфавіта. Зарэгістраваная ў Нацыянальным рэестры прававых актаў Рэспублікі Беларусь 30.11.2000 г. № 8/4488.
5. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск, Выдавецтва Акадэміі навук БССР, 1959. – 160 с.
6. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. – Мінск, Нац. цэнтр прававой інфарм. Рэсп. Беларусь, 2008. – 144 с.
7. Шахоўская, С.У. Беларуская анамастычная лексікаграфія: фарміраванне, сучасны стан, вектары развіцця / С.У. Шахоўская. – Мінск, Красная звезда, 2012.

К.А. Зайцава

Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава
e-mail: katsyaryna_zaytza@mail.ru

УДК 811.161.3'373.23(476.5)

АСАБЛІВАСЦІ ФУНКЦЫЯНАВАННЯ РЭГІЯНАЛЬНАЙ ЖАНОЧАЙ АНТРАПАНІМНАЙ СІСТЭМЫ (на матэрыяле антрапанімікону Бешанковіцкага раёна Віцебскай вобласці)

Ключавыя словы: антрапонім, антрапаніменная рэгіяналістыка, рэгіён, уласнае імя, Бешанковіцкі раён.

У артыкуле выяўляюцца асаблівасці развіцця жаночай антрапанімнай сістэмы на матэрыяле імён жыхароў Бешанковіцкага раёна Віцебскай вобласці як частцы Беларускага Паазер'я. Вызначаемца месца рэгіянальных анамастычных даследаванняў у свеце сучасных праяўляемых навуковых накірункаў.

Е.А. Zaytseva

Vitebsk State University named after P.M. Masherov

THE PECULIARITIES IN FUNCTIONING OF REGIONAL FEMALE ANTHROPONYMIC SYSTEM (on the material of the anthroponymy of Beshenkovichy district in Vitebsk region)

Keywords: anthroponymy, anthroponomical regionalistics, region, personal name. Beshenkovichy district.

The article deals with the description of the peculiarities in development of the female anthroponymic system based on the material of the personal names of the settlers in Beshenkovichy district of Vitebsk region as a part of Belarusian Poozerje. The place of regional studies in the topical scientific paradigm has defined.

Даследаванне онімаў на сучасным этапе развіцця анамастыкі носіць антрапацэнтрыйны характар і адрозніваецца павышанай зацікаўленасцю да рэгіянальных даследаванняў. Кожны рэгіён – своеасаблівая тэрыторыя са сваёй гісторыяй і традыцыямі, якая ўяўляе гістарычную, этнаграфічную, лінгвакультурную крыніцу. Толькі пры вывучэнні лакальных тэрыторый складаецца лінгвістычная